AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI TYŁÓW

ZATWIERDZAM
SZEF KATEDRY TAKTYKI TYŁÓW

[redacted]
Egz.Nr...

płk dypl. W. LITWA

Inw. klas. pot 12357

płk dypl. Z. ANDRZEJEWSKI

„ ZABEZPIECZENIE TYŁOWE WOJSK W OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII "

/ Projekt skryptu /

WARSZAWA listopad 1968 r.

T R E Ś Ć

W S T Ę P.

Współczesna operacja zaczepna armii charakteryzuje się zdecydowanymi celami, głębokimi zadaniami wyznaczanymi dla wojsk, dużym tempem, ~~ciągłością natarcia~~, często samodzielnymi działaniami związków taktycznych, szczególnie w głębi operacyjnej, ciągłym wzrostem natężenia działań bojowych wojsk, szybkimi i gwałtownymi zmianami sytuacji, ~~masowymi zniszczeniami~~, dużymi stratami w ludziach i sprzęcie oraz potrzebą wielkiej ilości środków materiałowych. ~~W takich warunkach naturalnie poważnie komplikuje się proces zabezpieczenia wojsk pod względem materiałowym, technicznym i medycznym.~~

Do czołowych zadań organów dowodzenia tyłami, a zwłaszcza kwatermistrzostwa armii, należy ~~zatem~~ zaliczyć :

- ~~zapewnienie właściwej organizacji tyłów, odpowiadającej ugrupowaniu operacyjnemu i zadaniu wojsk armii ;~~
- ~~zorganizowanie zabezpieczenia materiałowego, technicznego i medycznego wojsk armii ;~~
- powiązanie i zgranie zadań tyłów z zadaniami operacyjnymi armii ;
- ~~zapewnienie~~ utrzymania żywotności tyłów i pełnej efektywności ich pracy ;
- realizowanie przedsięwzięć związanych z obroną i ochroną tyłów ;
- organizowanie dowodzenia tyłami armii ;

Wobec dużego wachlarza zadań jakie ma wykonać kwatermistrzostwo celowe jest przede wszystkim uwypuklić pewne właściwości zabezpieczenia tyłowego, wynikające z form i sposobów użycia armii w operacji zaczepnej, jak również i z możliwości obustronnego i masowego użycia broni jądrowej. W warunkach więc współczesnego pola walki w procesie organizacji i pracy tyłów należy uwzględnić :

- ograniczenie ilości czasu przeznaczonego na wypracowanie i realizację decyzji w zakresie tyłowego zabezpieczenia operacji ;
- konieczność utrzymywania ciągłości dowozu środków materiałowych i obsługi wojsk przy dużym tempie natarcia, większej głębokości zadań, znacznej manewrowości, większych potrzebach materiałowych i poważnych stratach ;
- potrzebę odpowiednio dużego rozśrodkowania i dokładnego maskowania jednostek tyłowych w rejonach ich rozmieszczenia i w trakcie przegrupowywania ;
- konieczność zwiększania tempa dowozu i ewakuacji ;
- ograniczenie udzielania pomocy medycznej na szczeblu taktycznym i w armii do wypadków życiowych koniecznych, z równoczesnym zwiększeniem segregacji i ewakuacji rannych, przy jednoczesnym szerokim udziale w likwidowaniu skutków broni masowego rażenia / w razie potrzeby / ;
- ograniczenie wykonywania napraw w procesie zabezpieczenia technicznego na szczeblu taktycznym i w armii, a jednocześnie rozszerzenie zakresu ewakuacji technicznej i udzielania pomocy związkom taktycznym ;
- gotowość do wykonania manewru jednostkami tyłowymi oraz środkami materiałowymi armii i związków taktycznych ;
- konieczność szybkiego likwidowania zniszczeń na drogach dowozu i ewakuacji oraz rokadach przy jednoczesnym wykorzystaniu całej sieci istniejących dróg i objazdów ;
- mniejsze możliwości wykonania prac inżynieryjnych mających na celu obronę obiektów tyłowych przed bronią masowego rażenia;
- konieczność być może częstej i w szerokim zakresie przeprowadzonej likwidacji skutków napadu nieprzyjaciela na wojska i tyły armii ;

- potrzebę stałej gotowości do odtwarzania tyłów i dowodzenia nimi na poszczególnych szczeblach organizacyjnych.

Działania zaczepne, organizowane z rejonów położonych w głębi, narzucają organom dowodzenia tyłami, całym tyłom, całemu procesowi zabezpieczenia tyłowego armii dodatkowe zadania, do których przede wszystkim należą :

- rozstrzyganie i uzgadnianie wielu przedsięwzięć z tyłami współdziałających armii, a zwłaszcza z kwatermistrzostwami pierwszorzutowych związków operacyjnych, na kierunku, na którym może być wprowadzona armia z rejonów położonych w głębi / zabezpieczenie przemarszu, zwolnienie dróg i rejonów, wykorzystanie części tyłów armii będącej w obronie, zapasów frontu oraz innych sił i środków / ;
- organizowanie przesunięcia tyłów na duże odległości z równoczesnym zaopatrywaniem wojsk w czasie przemarszu i w rejonach pośrednich oraz z jednoczesną obroną tyłów i likwidowaniem skutków broni jądrowej ;
- likwidacja zniszczeń na drogach przeznaczonych do przegrupowania tyłów armii do rejonu wyjściowego ;
- potrzeba organizowania niezawodnej łączności, gwarantującej ciągłość i operatywność w zaopatrywaniu i obsłudze wojsk, zwłaszcza przy przesunięciach tyłów na duże odległości.

Wyżej wymienione czynniki komplikują proces zabezpieczenia tyłowego, mają bezpośredni wpływ na organizację, prowadzenie i wynik operacji oraz zwiększają i utrudniają pracę organów dowodzenia tyłami.

I. ORGANIZACJA TYŁÓW ARMII.

W operacjach zaczepnych armii rejony rozmieszczenia i kierunki przegrupowania jednostek tyłowych armii wyznaczone są w zasadzie w pasach działania tych armii. Jednak armia ogólnowojskowa, posiadająca wydzielony dla niej pas działania, występuje jako gospodarz

określonego terenu w związku z czym jej dowództwo decyduje o rozmieszczeniu poszczególnych elementów tyłowych, wykorzystaniu sieci komunikacyjnej, a zwłaszcza dróg samochodowych, o obronie i ochronie tyłów itp.

1. ~~Ugrupowanie, urzutowanie i~~ Rozmieszczenie i przesuwanie jednostek i urządzeń tyłowych w operacji zaczepnej.

Tyły wykonują olbrzymią pracę, bez której szczególnie działania zaczepne współczesnej armii są w ogóle nie do pomyślnia. Nieprzerwane zabezpieczenie tyłowe wojsk w znacznej mierze zależy od właściwego rozmieszczenia jednostek i urządzeń tyłowych w położeniu wyjściowym do działań zaczepnych oraz terminowego ich przemieszczania w toku tych działań.

Oddziały i urządzenia tyłowe armii powinny być tak rozmieszczone, aby mogły wykonywać wszystkie czynności związane z zabezpieczeniem materiałowym, technicznym i medycznym wojsk na całą głębokość operacji zaczepnej.

Realizacja głównych zadań tyłów w operacji zaczepnej nakazuje możliwie maksymalnie zbliżyć jednostki tyłowe do wojsk. Ugrupowanie operacyjne jednak, a także w pewnym stopniu i możliwości napadu nieprzyjaciela na tyły, wyznaczają określone granice tego przybliżenia. Chodzi bowiem o to, aby przybliżenie jednostek tyłowych do wojsk nie ograniczało ich manewru i nie demaskowało ich rozmieszczenia, a jednocześnie, aby stwarzało dogodne warunki dla rozmieszczenia i pracy tyłów, a zwłaszcza ułatwiało dowóz środków materiałowych oraz ewakuację rannych i uszkodzonego sprzętu technicznego.

We współczesnych działaniach zaczepnych, charakteryzujących się wysokim tempem i dużą głębokością zadań, raczej rzadkim zjawiskiem będzie rozmieszczenie tyłów armii w głąb. Wydaje się natomiast, że częściej dla zabezpieczenia kierunków działań wojsk armii występować będzie rozmieszczenie tyłów armii wszerz.

Znajdzie to swój wyraz w tym, że w określonych warunkach prowadzonej operacji zasadnicza część jednostek tyłowych armii powinna być przeznaczona dla zabezpieczenia kierunku głównego uderzenia armii, dla zabezpieczenia natomiast działań wojsk na drugorzędnym kierunku zostaną wydzielone tylko pewne elementy tyłów armii.

Podstawowym warunkiem pracy tyłów jest ich zdolność do wykonywania określonych zadań. Zadania związane z nieprzerwanym zaopatrywaniem wojsk w środki materiałowe mają wpływ na rozmieszczenie tyłów. Zarówno w położeniu wyjściowym do operacji, jak i w toku jej trwania jednostki tyłowe powinny być rozmieszczone odpowiednio do ugrupowania operacyjnego armii i przygotowane do zabezpieczenia przede wszystkim głównych kierunków działań wojsk. W celu stworzenia najbardziej sprzyjających warunków dla tyłów w zakresie zabezpieczania wojsk na kierunku głównego uderzenia, na tym właśnie kierunku rozmieszcza się zasadniczą część jednostek tyłowych. W przypadku więc, gdy związki taktyczne działają na kierunkach znacznie od siebie oddalonych, zasadniczą część tyłów armii przesuwa się za wojskami wykonującymi główne zadanie, a na kierunek pomocniczy wysyła się „czołówkę", tj. część tyłów, w składzie których mogą być środki materiałowe, jak również środki medyczne i techniczne.

Przy rozmieszczaniu jednostek tyłowych armii obowiązują następujące zasady :

1. rozśrodkowanie-mające na celu maksymalne zmniejszenie wrażliwości tyłów na działania nieprzyjaciela / przede wszystkim bmar/ ;
2. ześrodkowanie - mające na celu skupienie sił i środków dla zabezpieczenia wybranego głównego kierunku działań ;
3. manewr - stwarzający warunki przejścia od rozśrodkowania do ześrodkowania .

W celu zmniejszenia strat od uderzeń bmar nieprzyjaciela należy unikać rozmieszczania dużej ilości sił i środków na jednym kierunku działania wojsk. Jednostki tyłowe można rozmieszczać obok kierunku głównego uderzenia, w rejonach umożliwiających szybkie ich przesunięcie na kierunek główny i zapewniających zaopatrywanie wojsk w toku operacji.

Przy rozmieszczaniu jednostek tyłowych armii należy raczej brać pod uwagę istniejącą sieć dróg, a nie określoną powierzchnię rejonu. Ponadto trzeba uwzględnić pełną ruchliwość tyłów i kierunku dalszego działania jednostek.

W okresie organizacji operacji ruchomą bazę armii /RBA/ rozmieszcza się za ugrupowaniem operacyjnym armii względnie wewnątrz ugrupowania, za wojskami pierwszego rzutu armii. RBA rozmieszcza się w jednym lub dwóch rejonach, w zależności od sytuacji operacyjnej oraz zadań, jakie mają wykonać tyły.

Jednostki drogowe armii w okresie organizacji operacji rozmieszcza się w granicach przydzielonych dla nich pasów terenu, głównie przy obsługiwanych przez nie armijnych drogach samochodowych /ADS/. Sztab batalionu drogowo-eksploatacyjnego /bde/, w zależności od sytuacji, rozmieszcza się zazwyczaj w rejonie pracy jednej z kompanii batalionu, przy czym celowe jest, w miarę możliwości, rozmieszczać sztaby tych batalionów jak najbliżej KSD armii. Jednak rozmieszczenie to nie powinno w żadnym wypadku wpływać ujemnie na zdolność kierowania pracą poszczególnych pododdziałów batalionu.

Odwód medyczny w okresie organizacji operacji i w toku jej trwania rozmieszcza się w pobliżu KSD armii.

Ciągłe zaopatrywanie wojsk w toku operacji zależy w dużej mierze od właściwego rozmieszczenia i urzutowania / w razie potrzeby / jednostek tyłowych w okresie organizacji operacji oraz od terminowego ich przemieszczania w toku jej trwania. Jednostki tyłowe armii przegrupowuje się w operacji zaczepnej w przypadku, gdy zachodzi potrzeba przy

bliżenia do wojsk zapasów oraz innych sił i środków, a ponadto w przypadku konieczności wyprowadzenia tych jednostek spod uderzeń nieprzyjaciela oraz ze ~~sfer~~ stref skażeń. W konkluzji więc można stwierdzić że jednostki tyłowe przegrupowuje się w zależności od rozwijania się działań bojowych, aby nie dopuścić do oderwania się ich od wojsk i naruszenia normalnego toku pracy tyłów. Częstotliwość przegrupowywania jednostek tyłowych w toku operacji zaczepnej uzależniona jest przede wszystkim od tempa natarcia wojsk i związanego z tym wydłużania się ogniwa dowozu. Należy przestrzegać, aby ramię dowozu od RBA do DPZ dywizji pierwszego rzutu ugrupowania operacyjnego armii nie przekraczało połowy dziennego przebiegu samochodów / 80 - 100 km /. Wychodząc z tego założenia, przy tempie natarcia 80 i więcej km/dobę, jednostki tyłowe armii przegrupowuje się codziennie i pod koniec każdego dnia należy dążyć do ich maksymalnego przybliżenia do wojsk walczących / na odległość 40 - 50 km od przedniego skraju /, natomiast przy tempie niższym, np. 40 - 60 km/dobę, przemieszczanie tych jednostek może się odbywać co drugi dzień.

Ponieważ we współczesnych warunkach prowadzenia operacji w tempie natarcia wojsk mogą zaistnieć duże różnice, to i związane ściśle z tym przegrupowanie jednostek tyłowych armii najczęściej również będzie nierównomierne. W pewnych okresach prowadzenia operacji będzie ono dokonywane co drugi dzień, w innych zajdzie konieczność przegrupowywania jednostek tyłowych armii codziennie. Tyły w zależności od sytuacji przesuwają się za wojskami lub rozwijają na kierunku działania głównego zgrupowania wojsk, wydzielając na inne kierunki część transportu z zapasami i pododdziałami obsługi oraz grupę operacyjną szefostwa RBA ze środkami łączności.

Grupa ta rozwija się z reguły w rejonie zasadniczego zgrupowania składów ze środkami materiałowymi w miejscu, skąd najdogodniej możn zapewnić ciągłość kierowania zgrupowaniem tyłów.

W oparciu o doświadczenia z ćwiczeń oraz na podstawie wszelkiego rodzaju kalkulacji i rozważań teoretycznych, uwzględniających zakładane tempo operacji, należy przyjąć następujące zasady i częstotliwość przegrupowywania tyłów w operacji zaczepnej :

a/ tyły niższego szczebla, a więc dywizji, będą się przemieszczać za wojskami przez cały czas ich natarcia, zatrzymując się jedynie na krótkich przystankach /2-3 godz./ w celu dokonania czynności związanych z przyjęciem zaopatrzenia dostarczonego ze składów armii oraz w związku z formowaniem i wysyłaniem kolumn zaopatrzeniowych do podległych oddziałów ;

b/ tyły armii będą przegrupowywały się 1-2 razy na dwie doby całością sił lub też na przemian poszczególnymi rzutami, wysuwając do przodu rzut ze środkami materiałowymi dla poszczególnych związków taktycznych, podczas gdy pusty transport samochodowy nie wracając do tyłu oczekiwać będzie w określonym rejonie na przyjęcie środków materiałowych, które mogą być do tego miejsca dowiezione ze składów i transportem frontu.

Przegrupowanie tyłów armii organizowane będzie w zasadzie po dwóch armijnych drogach samochodowych.

Przed przegrupowaniem tyłów należy dokładnie ocenić system komunikacyjny w obszarze działań. Duża ilość większych i mniejszych rzek przecinających drogi komunikacyjne oraz możliwość znacznych skażeń terenu i zniszczenia przez nieprzyjaciela węzłów i mostów na drogach komunikacyjnych wymaga każdorazowo oceny i daleko idących przewidywań w tym zakresie.

Przed przegrupowaniem tyłów sztab kwatermistrzostwa armii organizuje rekonesans nowego rejonu ich rozmieszczenia, podczas którego szczególny nacisk należy położyć na dokładne rozpoznanie dróg dowozu i ewakuacji. Grupa rekonesansowa obowiązana jest też

ustalić czy rejon rozmieszczenia tyłów armii jest skażony środkami promieniotwórczymi i chemicznymi, określić najbardziej celowe rozmieszczenie składów i innych jednostek tyłowych w nowym rejonie, wyznaczyć drogi zapewniające ruch transportu samochodowego w rejonie rozmieszczenia tyłów i drogi łączące składy z ADS'ami /FDS'ami/ określić sposób ruchu transportu samochodowego w rejonie rozmieszczenia tyłów i organizację regulacji ruchu, ustalić system obrony i ochrony tyłów oraz zakres niezbędnych prac inżynieryjnego zabezpieczenia tyłów. Wraz z grupą rekonesansową do przewidywanego rejonu rozmieszczenia tyłów armii skierowuje się kompanię inżynieryjnego zabezpieczenia tyłów z zadaniem wykonania potrzebnych ukryć oraz dróg dojazdowych wewnątrz rejonu rozmieszczenia tyłów armii.

Przesunięcie tyłów armii do nowego rejonu przeprowadza się zwykle w dwóch rzutach. W skład pierwszego z nich mogą wejść zasadnicze polowe składy / amunicji, mps, żywności / oraz niektóre inne składy niezbędne w pierwszej kolejności dla zaopatrzenia wojsk / ze względu na wynikłą sytuację /. W skład drugiego rzutu wchodzą wszystkie pozostałe jednostki tyłowe.[1/]

Wydaje się, że we współczesnych warunkach prowadzenia operacji zaczepnych, charakteryzujących się dużą dynamicznością działań, do wyjątków będzie należało takie przemieszczenie tyłów armii, w których wszystkie jej elementy podzielone na odpowiednie rzuty będą przesuwane do wyznaczonego rejonu w jednym określonym czasie. Cały mechanizm przegrupowywania tyłów armii należy uważać raczej za proces ciągły, w czasie którego muszą być wykonywane określone zadania w zakresie materiałowego zabezpieczenia i obsługi wojsk.

- - - - - - - - - - - - - - - - - -

1/ Należy rozumieć, że składy /środki materiałowo-techniczne/ załadowane są /będą/ na jednostki transportowo-samochodowe armii /bstr, bdmps/ i jednostki te naturalnie równocześnie będą przegrupowywane do nowych rejonów rozmieszczenia tyłów armii.

Niektóre jednak tyłowe jednostki będą się przemieszczać do przodu wcześniej, inne zaś później, aby po wykonaniu zadań dołączyć do nowego rejonu rozmieszczenia tyłów armii. Przegrupowywanie tyłów armii w czasie operacji zaczepnej wiąże się z organizacją dowozu środków materiałowych, z ich przyjmowaniem i wydawaniem. We wszystkich przypadkach przemieszczenie to powinno być podporządkowane wymogom ciągłego i terminowego zaopatrywania oraz obsługi wojsk.

Tyły armii, posiadając dostateczną zdolność manewru, są w stanie przesuwać się w ślad za wojskami i zabezpieczyć je w różnych sytuacjach bez potrzeby rozwijania się na czas dłuższy. Do przyjmowania i wydawania środków materiałowych w warunkach przemieszczania się / przemarszu / składy armii rozwijają się częściowo na krótkich postojach w ramach składu kolumn samochodowych, które przewożą dane materiały i sprzęt. Rozmiar tego rozwinięcia naturalnie zależy od czasu trwania postoju, od dróg i warunków maskowniczych.

W czasie operacji zaczepnej prowadzonej w szybkim tempie rekonesans rejonu krótkich postojów tyłów armii, zarządzanych celem przyjmowania i wydawania /przeładowywania/ środków materiałowych, prowadzi się zazwyczaj metodą studiowania terenu przylegającego do trasy marszu kolumn, a zwłaszcza rozpoznania stanu skażenia środkami promieniotwórczymi, chemicznymi i zakażenia środkami biologicznymi. Rejony przeznaczone do masowego przeładowywania środków materiałowych sprawdza się bardzo szczegółowo. W wyniku przeprowadzonego rekonesansu określa się miejsce i sposób postoju kolumn samochodowych oraz ogólny plan prac dotyczących przeładunku środków materiałowych.

W warunkach wysokiego tempa natarcia oraz częstego przegrupowywania tyłów armii mogą zaistnieć wypadki, że niektóre DPZ przez jakiś czas pozostaną w tyle za tyłami armii. Może to odnosić się do DPZ dywizji będących w drugim rzucie ugrupowania operacyjnego armii lub w jej odwodzie względnie dywizji nacierających na skrzydłach

armii, a także dywizji wyprowadzonych z walki dla uporządkowania się po uderzeniach atomowych nieprzyjaciela. Należy wówczas uzgodnić ze sztabem kwatermistrzostwa frontu zaopatrywanie w/w związków taktycznych ze składów PBF lub jej oddziałów, jak również i obsługi tych wojsk siłami frontu.

W końcowym etapie realizacji zadania dalszego armii, zwłaszcza po wykonaniu przez nieprzyjaciela zmasowanych uderzeń jądrowych na wojska, lotniska, węzły i drogi komunikacyjne oraz ośrodki administracyjno - gospodarcze, organizacja i praca tyłów przebiegać będzie w warunkach wyjątkowo trudnych. Polegać one będą m.in. na znacznym „ oderwaniu się " wojsk walczących od baz materiałowych i szpitalnych, a jednocześnie obniżeniu zapasów środków materiałowych, zarówno w jednostkach wojskowych, jak i w składach RBA.

drogowe

2. ZABEZPIECZENIE KOMUNIKACYJNE.

Jednym z podstawowych elementów organizacji tyłów w operacji zaczepnej armii są drogi, którymi odbywa się dowóz środków materiałowych. Są tp drogi samochodowe oraz drogi kolejowe, wodne ~~i linie lotnicze~~. Jednakże w armii, co jest samo przez się zrozumiałe, w największym zakresie wykorzystuje się drogi samochodowe, dlatego też, m.in. zabezpieczenie drogowe odgrywa decydujące znaczenie w dowozie środków materiałowych do wojsk. Celem zabezpieczenia drogowego jest zapewnienie warunków pełnego wykorzystania dróg, m.in. do przewozów zaopatrzeniowo-ewakuacyjnych oraz przemieszczania jednostek tyłowych. Cel ten osiągany przez wybór, przygotowanie i obsługę dróg samochodowych w koniecznym dla danej sytuacji zakresie i czasie. Drogi samochodowe /kołowe/ wchodzące w skład armijnej sieci komunikacyjnej dzielą się na zasadnicze, zapasowe, pomocnicze i rokadowe. Armijne drogi samochodowe przebiegają od RBA do poszczególnych DPZ. Armijne drogi zapasowe

powinny w zasadzie przebiegać równolegle do dróg zasadniczych, w odległości od nich nie mniejszej niż 5 km. Wykorzystuje się je, m.in., do utrzymania ciągłego ruchu samochodowego w wypadku zniszczeń obiektów komunikacyjnych na drogach zasadniczych. Do dróg pomocniczych należą drogi wewnętrzne w rejonie rozwinięcia RBA, objazdy miast i uszkodzonych dróg zasadniczych itp.

W celu zapewnienia manewru transportem samochodowym zasadnicze drogi samochodowe powinny być połączone drogami rokadowymi. W zależności od gęstości dróg wyznacza się je na rubieży rozmieszczenia RBA i DPZ oraz przed i za dużymi przeszkodami wodnymi, w rejonach, w których przewiduje się organizowanie tymczasowych rejonów przeładunkowych. Na nadmorskim kierunku operacyjnym drogi rokadowe powinny mieć połączenia z portami i przystaniami, w których przewiduje się przeładowanie środków materiałowych z transportu morskiego na samochodowy.

W pasie działań armii wyznacza się taką ilość armijnych dróg samochodowych, aby zabezpieczyła oczekiwaną intensywność ruchu transportu samochodowego, a jak wskazują obliczenia i doświadczenia z przeprowadzonych ćwiczeń, intensywność ta może dochodzić do 6 - 8 tysięcy pojazdów mechanicznych na dobę. Ponadto przy wyznaczaniu ADS uwzględnia się również konieczność rozśrodkowania ruchu transportu samochodowego w pasie działania armii. Zakładając, że jedna ADS, po doraźnym jej przygotowaniu, może zapewnić ruch o intensywności 3 - 5 tysięcy pojazdów na dobę, więc w pasie natarcia armii trzeba wyznaczyć co najmniej dwie zasadnicze ADS/ biorąc tylko pod uwagę intensywność ruchu na ADS-ach /.

Na zachodnioeuropejskim TDW sieć dróg kołowych jest dostatecznie dobrze rozbudowana, a te drogi które mogą być wyznaczone jako ADS, przebiegają równoleżnikowo przeciętnie co 10 - 15 km. W pasie natarcia armii o szerokości 100 - 120 km można więc mieć 7 - 10 takich dróg, z których nawet 3 - 4 można wyznaczyć jako ADS /po 1

ADS na kierunku dywizji pierwszego rzutu /, 1 - 2 zapasowe drogi samochodowe oraz potrzebne ilości dróg pomocniczych.

Dawniej stosowano zasadę t.zw. „ liniowej obsługi dróg ". Polegała ona na tym, że jednostka drogowa otrzymała do obsługi jedną drogę na całą głębokość operacji. Zasada ta odpowiadała warunkom prowadzenia działań bojowych przy użyciu broni klasycznych, nie występował bowiem wtedy tak ostro problem konieczności rozśrodkowania ruchu. Duże możliwości zniszczeń we współczesnych warunkach,jak również konieczność utrzymania ciągłości ruchu,zmusiły obecnie do przyjęcia zasady „strefowej obsługi dróg". Charakteryzuje się ona tym, że jednostki eksploatacji dróg, a więc bataliony, czy kompanie, otrzymują do obsługi rejony względnie odcinki drogowo-eksploatacyjne. W celu zapewnienia ciągłości ruchu jednostki eksploatacji dróg opracowują plany wykorzystania dróg samochodowych w granicach przydzielonych rejonów i odcinków drogowo-eksploatacyjnych. Stosowanie tej zasady uzależnione jest od dobrze rozwiniętej sieci dróg. W armii z reguły tworzy się dwa rejony drogowo-eksploatacyjne, co jest zresztą zgodne z ilością batalionów eksploatacji dróg, jakie armia posiada. Linia rozgraniczenia między nimi dzieli z reguły pas natarcia armii wzdłuż /równolegle do kierunku działania/ i zapewnia wyjście zasadniczych i zapasowych dróg z RBA w każdy rejon eksploatacyjny. Przyjmuje się, że te dwa armijne bataliony eksploatacji dróg mogą zapewnić obsługę 360 - 480 km dróg.

3. OBRONA I OCHRONA TYŁÓW.

Jednym z warunków zapewniających nieprzerwaną pracę tyłów armii w operacji zaczepnej jest ich obrona i ochrona.
Celem obrony i ochrony tyłów armii jest niedopuszczenie lub możliwie w jak największym stopniu osłabienie oddziaływania na nie nieprzyjaciela, uchronienie ich stanu osobowego, zapasów środków materiałowych, sprzętu technicznego oraz dróg i w ten sposób zapewnienie

ciągłości ich pracy. Obronę i ochronę tyłów armii organizuje kwatermistrz siłami i środkami etatowymi, a także przy pomocy specjalnie przydzielonych / w razie konieczności / sił i środków plot, inżynieryjnych, chemicznych itp.

Zarówno w okresie organizacji operacji, jak i w toku jej trwania obrona i ochrona tyłów armii obejmuje :

- obronę przed bronią masowego rażenia ;
- obronę przed nieprzyjacielem naziemnym i powietrznym ;
- bezpośrednią ochronę składów / kolumn samochodowych / ;
- przedsięwzięcia w zakresie maskowania obiektów tyłowych;
- przedsięwzięcia w zakresie zabezpieczenia przeciwpożarowego.

Do najważniejszych przedsięwzięć w zakresie ochrony tyłów przed skutkami broni masowego rażenia w operacji zaczepnej należy zaliczyć ich rozśrodkowanie, naturalnie w dopuszczalnych granicach i okresową zmianę rejonów ich rozmieszczenia oraz dokładne maskowanie przez wykorzystanie w maksymalnym stopniu naturalnych ochronnych właściwości terenu i ukryć pozostawionych przez wojska własne i nieprzyjaciela. W związku ze stosunkowo krótkim okresem organizacji i prowadzenia operacji oraz z ograniczoną ilością sił i środków, jakimi dysponują tyły dla wykonania prac inżynieryjnych, są one wykonywane w ograniczonym zakresie. Jeśli jednak czas pozwala, to wykonuje się odpowiednie prace inżynieryjne w szerszym zakresie. Charakter i terminy wykonania prac inżynieryjnych zależą więc od sytuacji, posiadanego czasu, sił i środków oraz szeregu innych warunków.Kolejność wykonywania prac inżynieryjnych powinna zapewnić ochronę ludzi, zapasów środków materiałowych i sprzętu technicznego oraz gotowość do pracy.

Dla prowadzenia prac w zakresie likwidowania skutków napadu bmar n obiekty tyłowe w każdej jednostce tyłowej, a przy rozmieszczeniu kilku jednostek w jednej grupie, to w każdej z nich organizuje się

nieetatowe grupy awaryjno-ratunkowe. Przykładowo mogą one składać się z następujących drużyn : rozpoznania /2-5 ludzi/, obrony przeciwpożarowej/3-5ludzi/, prac awaryjno-ratunkowych /8-10 ludzi/, sanitarnej /8-10 ludzi/, odkażania /3-7 ludzi/ i obserwacji /2-4 ludzi/. W przypadkach kiedy zakres prac jest duży i niezbędne jest zastosowanie środków specjalnych, do tyłów przydziela się specjalne jednostki chemiczne i medyczne lub ich pododdziały.

Naziemną obronę jednostek tyłowych armii, organizuje się w celu odparcia nieprzyjaciela oraz zniszczenia go w wyniku aktywnego działania. Powinna więc ona zapewnić odparcie napadów piechoty, czołgów, desantów powietrznych i grup dywersyjnych nieprzyjaciela. Realizuje się ją zgodnie z zasadami organizacji obrony przez pododdziały ogólnowojskowe, uwzględniając specyfikę rozmieszczenia i pracy tyłów oraz posiadanych przez nie sił i środków. Do obrony tyłów armii przed nieprzyjacielem naziemnym wykorzystuje się cały stan osobowy ~~i posiadane uzbrojenie~~. Sprawa obrony aktywnej jednostek tyłowych jest sprawą szczególnie trudną, ponieważ tyły armii w zasadzie nie dysponują przeznaczonymi do tego celu ~~w tym zakresie~~ żadnymi siłami.

Jest to sprawa dość ważna, gdyż samo odparcie napadu nawet małej grupy dywersyjnej nie zapewnia bezpieczeństwa tyłom, lecz zmusza do postawienia ich w stan gotowości obronnej, co może wpłynąć ujemnie na wykonanie bieżących zadań. Możliwości w zakresie odparcia napadu nieprzyjaciela naziemnego przez jednostki tyłowe zwiększa się przez łączenie tych jednostek ~~ich i rozmieszczanie~~ w grupach, jak np. RBA, odwód medyczny itp. Organizację obrony naziemnej w znacznym stopniu ułatwia również rozmieszczenie tyłów w ramach ugrupowania operacyjnego armii oraz w pobliżu wojsk. Tyły nie dysponują równie żadnymi siłami do ubezpieczenia kolumn dowozu, co w toku operacji może w poważnej mierze wpłynąć ujemnie na terminowość zaopatrywani

wojsk. W toku przegrupowywania tyłów armii obronę ich kolumn zapewnia się przez wysyłanie patroli, a na kierunkach szczególnie zagrożonych przez wystawianie placówek. Ponadto cały stan osobowy utrzymuje się w gotowości do odparcia niespodziewanego napadu nieprzyjaciela. W razie wyjścia nieprzyjaciela na drogi samochodowe armii, lub działania w strefie armii grup dywersyjnych nieprzyjaciela, na zarządzenie dowódcy armii do konwojowania kolumn samochodowych tyłów armii mogą być przydzielone specjalne pododdziały ogólnowojskowe.

W celu zapewnienia obrony przeciwlotniczej tyłów armii organizuje się własnymi siłami i środkami obserwację, powiadamianie jednostek tyłowych o groźbie napadu powietrznego nieprzyjaciela, a ponadto wyznacza się pododdziały do prowadzenia ognia do nisko latających samolotów. Obronę przeciwlotniczą tyłów armii środkami lotnictwa myśliwskiego i artylerii rakietowej organizuje się w ramach ogólnego systemu OPL wojsk armii. Artyleria plot przydzielana jest często dla osłony tylko najważniejszych obiektów tyłowych, jak RBA i KSD.

Ochrona tyłów armii ma na celu niedopuszczenie do kradzieży środków materiałowych, oraz „przeciekania" na teren rozmieszczenia tyłów ~~dywersantów, szpiegów i innych~~ wrogich elementów. Polega ona na organizowaniu służby wartowniczej i porządkowo-ochronnej, na patrolowaniu w rejonach rozmieszczenia tyłów oraz na drogach dowozu i ewakuacji, a także na organizowaniu przedsięwzięć w zakresie obrony przeciwpożarowej. W porze nocnej i przy złej pogodzie do wzmocnienia ochrony szczególnie ważnych obiektów tyłów armii mogą być wyznaczane placówki. Ochrona tyłów armii w zasadzie realizowana jest siłami i środkami pododdziałów obsługi oraz dodatkowo wyznaczonych jednostek. W celu zastąpienia pewnej ilości ludzi należy szeroko wykorzystywać techniczne środki łączności, przeszkody przeciwpiechotne i przeciwczołgowe, środki sygnalizacji oraz psy wartownicze.

Zarówno w okresie organizacji operacji, jak i w toku jej trwania szczególnego znaczenia nabiera maskowanie tyłów armii, zwłaszcza gdy ze względu na częste ich przegrupowywanie faktycznie można przygotować jedynie proste ukrycia dla ludzi, schrony dla samochodów oraz przystosować ukształtowanie terenu dla ukrycia zapasów środków materiałowych i sprzętu technicznego. Szczególną uwagę należy zwrócić na dokładne maskowanie miejsc zgrupowania środków transportowych, punktów załadowczych i wyładowczych oraz dróg dojazdowych. Nie należy zezwalać na ruch transportu samochodowego z nie zamaskowanymi światłami.

Obrona i ochrona tyłów traktowana jest często, zwłaszcza teraz - w okresie pokojowym jako zagadnienie drugorzędne. Dowódcy jednostek tyłowych nie zawsze przywiązują należytą uwagę do tego zagadnienia, a przecież ze względu na jego ważność należy je eksponować jako jedno z ważniejszych zadań jednostek tyłowych.

II. ZABEZPIECZENIE MATERIAŁOWE.

1. Potrzeby materiałowe armii na zeb. op. zaczepnej

~~1. Zaopatrywanie.~~

Organizacja zaopatrywania musi całkowicie zapewnić realizację decyzji dowódcy armii w zakresie potrzeb materiałowych z uwzględnieniem jednak stanu środków materiałowych w poszczególnych związkach taktycznych i oddziałach armijnych, zwłaszcza działających na kierunku głównego uderzenia oraz własnych możliwości i źródeł zaopatrywania.

Ilościowy i jakościowy wzrost wyposażenia armii w uzbrojenie, sprzęt techniczny, transport i inne techniczne środki oraz zmiana charakteru współczesnych operacji zaczepnych spowodowały znaczne zwiększenie potrzeb w zakresie wszystkich rodzajów środków materiałowych. Zmienił się również stosunek ciężaru różnych rodzajów środków materiałowych do ogólnej ilości rozchodowanych w armii.

Potrzeby w zakresie środków materiałowych na operację zaczepną armii określa się na podstawie charakteru i rozmachu tej operacji,

zadań wojsk, ilości i stanu technicznego sprzętu bojowego, planowanej intensywności jego użycia i innych czynników.

W warunkach użycia bmar i słabej obrony nieprzyjaciela wzrasta zapotrzebowanie na mps, a maleje zużycie amunicji. Natomiast wraz z słabnięciem tempa działań wzrasta zużycie amunicji, a nieznacznie obniża się zużycie mps. W warunkach działań na rozbieżnych kierunkach celowe jest materiałowe „usamodzielnianie" związków taktycznych działających na kierunku drugorzędnym / czołówki, wzmocnienia/. Sprawne zaopatrywanie uzależnione jest od tempa działań i odległości wojsk od RBA. Celowe jest więc, aby ramię dowozu w położeniu wyjściowym do operacji, a możliwie i w toku jej trwania było jak najkrótsze / w granicach 50 km /. Umożliwić to może nawet dwukrotne dostarczenie środków materiałowych do związków taktycznych w ciągu doby.

Z zasady powinno się zaopatrywać w pierwszej kolejności związki taktyczne na kierunku głównego uderzenia. Organizacja zaopatrywania może przebiegać w ten sposób, że na głównym kierunku armii będzie się zaopatrywać związki taktyczne wprost z RBA, jeśli natomiast jakiś związek taktyczny będzie działał na samodzielnym kierunku, bardziej korzystne będzie wydzielenie czołówki, zwłaszcza z amunicją i mps. Każdorazowo sposób zaopatrywania zależeć będzie od konkretnej sytuacji operacyjnej oraz położenia i możliwości tyłów. Za organizację zaopatrywania odpowiada kwatermistrz armii. i poszczególni szefowie służb, każdy w zakresie środków zaopatrzenia będących w jego dyspozycji. Zaopatrywanie związków taktycznych i oddziałów armijnych odbywa się z zasady według planu przygotowanego przez kwatermistrza armii, który zatwierdza dowódca armii.

Potrzeby materiałowe na operację zaczepną określa się według :

- stanu posiadanych zapasów na określony dzień i godzinę ;
- przewidywanej / planowanej / ilości środków materiałowych

jaka może być zużyta przez wojska w toku operacji ;

- wielkości zapasów, jakie należy posiadać pod koniec operacji.

Głównym czynnikiem określającym potrzeby materiałowe będzie przewidywane zużycie środków materiałowych w czasie operacji.

Przy obecnym stanie / ilościowym i jakościowym / sprzętu technicznego i uzbrojenia wojsk armii, zużycie środków materiałowych jest niewspółmiernie duże w porównaniu z poprzednio przyjmowanym.

Zużycie środków materiałowych będzie uzależnione od charakteru wykonywanego przez armię w toku operacji zadania, od głębokości oraz czasu jej trwania, tempa natarcia, oporu nieprzyjaciela oraz terenu pory roku i warunków meteorologicznych.

We wszystkich wypadkach zasadniczy wpływ na strukturę zużycia środków materiałowych będzie miało stosowanie broni jądrowej.

Średnie dzienne potrzeby środków materiałowych w kg / w przeliczeniu na 1 żołnierza / w czasie II wojny światowej w 1 i 2 AWP wynosiły około 65 kg.

We współczesnej armii ogólnowojskowej średnie dzienne zużycia mogą wynosić[1/] 50 - 60 kg. bez użycia broni jądrowej, a 44-53 kg z użyciem broni jądrowej.

Oczywiście, że dzienne potrzeby środków materiałowych w operacji zaczepnej w armii działającej na kierunku głównego uderzenia frontu we współczesnych warunkach prowadzenia operacji będą znacznie większe niż średnie i mogą nawet wahać się w granicach 80-100 kg. na 1 żołnierza.

Zestawienie porównawcze potrzeb materiałowych armii w operacji zaczepnej wg różnych danych źródłowych przedstawia się następująco: ~~tabela w. 1~~

- - - - - - - - - - - - - - - - - -

1/ Biuletyn Informacyjny nr. 2 /86/ 1968 r. str. 121, tabela nr. 1 / przyjęto w skali frontu /.

Lp.	Dane wg	Czas trwania operacji /dni/	AMUNICJA jo	AMUNICJA ton	MPS jo	MPS ton	ŻYWNOŚĆ rdz	ŻYWNOŚĆ ton	Inne środki mat. /10%/	Razem ton na całą operację	Razem ton na 1 dzień	Uwagi
1.	Biuletyn Informacyjny nr 1/57 z 1963 r., str. 47.	5	strzel. 1,35 artyl. 2,05x/ plot 2,05 czołg. 1,6	1350 4100 820 2560 8830	benzyna 1,85 olej napęd. 3,7	4810 5180 9990	5	900	2000	21720	4345	Operacja z zastosowaniem bmar x/ 0,5 jo na OPN
2.	Podręcznik "Tyły operacyjne" WATT Leningrad 1964 r.	5	do 1,5	7500	benzyna 2,0 olej 3,5	5200 4900 10100	5	900	1900	20400	4080	Operacja z zastosowaniem bmar
3.	Ćwiczenie główne nr 308 "Operacja zaczepna armii" rok szkolny 1966/67.	6	strzel. 1,7 art. 4,0x/ plot 5,0 czołg. 2,4	1700 8000 2000 3840 15540	benzyna 1,6 olej 2,4	3160 3360 6520	6	1080	2300	25440	4240	Operacja z zastosowaniem bmar x/1,3 jo na OPN
4.	Myśl wojskowa /tajna/ Nr 4 z 1966 r.,str. 217-247, dane dot. potrzeb am.art. /tabela 2/.	5	a/art. 4,1 b/art. 3,3 c/art. 2,7	8200 6600 5400			5	900	2300 2200 2000	25460 23760 22360	5092 4552 4472	Operacja bez użycia bmar. Zużycie am.art /a,b,c/zależne od obezwładnionych celów/sił npla na kierunku natarcia.

Dane dot. innej am. i mps - jak poz.3 /ćw.gł. nr 308 /.

- Ad. a/ Z tego zużycie: - w 1 dniu - 1,72 jo = 3443 t/ w tym zapas doraźny na OPN - 0,91 jo = 1823
- w 2 dniu - 0,82 jo = 1650 t.

- Ad. b/ Z tego zużycie: - w 1 dniu - 1,5 jo = 3054 t. / w tym zapas doraźny - jak wyżej /
  - w 2 dniu - 0,59jo = 1176 t.

- Ad. c/ Z tego zużycie: - w 1 dniu - 1,38jo = 2769 t. / w tym zapas doraźny - jak wyżej /
  - w 2 dniu - 0,44jo = 878 t.

Dane uzupełniające : Waga 1 jk środków mat.armii / przyjęta w zestawieniu / :

- am.strzel.	-	1000 t.
- am.art.	-	2000 t.
- am.plot	-	400 t.
- am.czołg.	-	1600 t.
Razem :	-	5000 t.
- benz.samoch.	-	2600 t.
- olej napęd.	-	1400 t.
Razem :	-	4000 t.
- żywność	-	180 t.

Średnie dzienne zużycie środków materiałowych w tonach w skali całej operacji zaczepnej / wg Biuletynu Informacyjnego nr 2 /86/ str. 122 / przykładowo może wynosić :

	z użyciem broni jądrowej	bez użycia broni jądrowej
- amunicji	1100 - 1250	1600 - 1900
- paliwa	1200 - 1400	950 - 1100
- żywności	75 - 85	75 - 85
- materiały i sprzęt rodzajów wojsk i służb	225 - 265	275 - 315
R a z e m :	2600 - 3000	2900 - 3300

Średnie natomiast zużycie środków materiałowych / w tonach / w armii za całą operację zaczepną / wg Biuletynu Informacyjnego nr 2 /86/ str. 124 tabela 3 /, przy nie-stosowaniu broni jądrowej w okresie wykonywania zadania bliższego armii, może wynosić :

	zadanie bliższe armii/ 3 dni /	zadanie dalsze armii / 3 dni /
- amunicji	5500 - 6000	3600 - 4000
- paliwa	2200 - 2600	2800 - 3200
- żywności	225 - 250	225 - 250
- mat.i sprzęt rodzajów wojsk i służb	775 - 850	675 - 750
R a z e m :	8700 - 9700	7300 - 8200

Zużycie więc środków materiałowych może być różne. Możemy je określić na podstawie szacunkowych średnich dziennych norm zużycia / i strat/ środków materiałowych / sprzętu / w poszczególnych związkach taktycznych i oddziałach armii w zależności od ich roli w bitwie. Wahać się one mogą w następujących granicach :

- amunicji strzeleckiej - 0,25 - 0,4 jo ;
- am. art. i moźdz./średnio/-0,4 - 0,8 jo, a w poszczególnych kalibrach od - 0,25 do 1,2 jo/ ;

- amunicji plot - 0,5 - 1,0 jo ;
- amunicji czołgowej - 0,35- 0,7 jo ;
- benzyny samochodowej - 0,25- 0,4 jn ;
- oleju napędowego - 0,4 - 0,7 jn.

Na podstawie przeprowadzonych kalkulacji i obliczeń oraz doświadczeń uzyskanych z ćwiczeń można przypuszczać, że zużycie środków materiałowych przez okres trwania operacji armijnej w armii działającej na kierunku głównego uderzenia frontu we współczesnych warunkach prowadzenia operacji orientacyjnie może wynosić :

- amunicji strzeleckiej - 1,5 jo ;
- amunicji art.i moźdz. - 3,0 jo ;
- amunicji plot - 4,0 jo ;
- amunicji czołgowej - 3,0 jo ;
- benz.samochodowej - 2,0 - 2,5 jn ;
- oleju napędowego - 2,5 - 3,0 jn.

Normy te mają naturalnie charakter ogólny. Ustala się je na całą operację i na każdy jej dzień. Obliczenia te są niewątpliwie niezupełnie dokładne dla wszystkich operacji, wskazują jedynie wielkości potrzeb. W konkretnych operacjach stosuje się metody uzyskiwania dokładnych danych wyjściowych. Największe zużycie, a zwłaszcza amunicji artyleryjskiej, będzie miało miejsce zawsze w ciągu pierwszych dni operacji i jego wysokość uzależniona będzie w dużej mierze od ilości uderzeń jądrowych. Zapotrzebowanie na materiały pędne i smary natomiast wzrastać będzie po wykonaniu zadania bliższego armii.

Różnice w zużyciu środków materiałowych wystąpią wyraźnie podczas realizacji zadania bliższego i dalszego. Przyjmując globalnie zużycie w czasie operacji armijnej za 100 % zużycie poszczególnych rodzajów zaopatrzenia może wynosić :[1/]

- - - - - - - - - - - - - - - - - -

1/ Biuletyn Informacyjny nr 2 /86/ 1968 r. str.123.

	zadanie bliższe	zadanie dalsze
- amunicja	60 %	40 %
- paliwa	40 %	60 %
- żywność	50 %	50 %
- materiały i sprzęt rodzajów wojsk i służb	55 %	45 %

Ponieważ w związkach taktycznych będą zużywane codziennie środki materiałowe, a armia po zakończeniu pierwszej operacji będzie musiała przejść do kolejnej, istnieje konieczność codziennego zaopatrywania walczących wojsk.

Armia w RBA posiada ~~odpowiednie~~ zapasy ruchome, które - z jednej strony - przy terminowym dowozie powinny pokryć przewidywane zużycie środków materiałowych w wojskach, a z drugiej strony - zapewnić dostateczną ruchliwość tyłom armii i związkom taktycznym. Chodzi o to, by zgromadzone zapasy nie ograniczały ruchliwości ~~i manewru~~ tyłów. W związku z tym bardzo istotnym problemem będzie zapewnienie ciągłości zaopatrywania wojsk w toku operacji oraz odtworzenie zużytych zapasów ruchomych w RBA ze składów frontu. Stan zapasów w toku operacji, w zależności od dostaw i zużycia /strat/, może ulegać zmianom. Na koniec zaś operacji lub poszczególnych jej dni wysokość zapasów powinna być ~~zawsze~~ określona. Wynika stąd podstawowe zadanie dla tyłów, a mianowicie szybkie odtwarzanie zapasów ruchomych i nie dopuszczenie do obniżenia się ich stanu z zasady poniżej 85 - 90 % [1] ustalonych norm, co zapewni pod względem materiałowym ciągłą gotowość wojsk do działań.

Zasadniczym źródłem zaopatrywania armii są składy i urządzenia frontu. W niektórych wypadkach armia może otrzymywać środki

- - - - - - - - - - - - - - - - - -

1/ Biuletyn Informacyjny nr 2/86/ str. 125.

materiałowe w składzie URP, okręgowych i rejonowych. To zasadnicze źródło pokrycia potrzeb w zakresie środków materiałowych armii pozwala w jej składach nagromadzić na początek operacji i utrzymywać w toku jej trwania nakazane wysokości środków materiałowych z uwzględnieniem zużycia zarówno w okresie organizacji operacji, jak i w poszczególnych jej dniach. Niemniej jednak w strefie działań wojsk armii mogą być wykorzystane pomocnicze źródła pokrywania potrzeb materiałowych armii, a mianowicie : zasoby miejscowe, zdobycz wojenna, a w zakresie technicznego sprzętu bojowego produkcja miejscowych warsztatów remontowych. Podstawowym źródłem zaopatrywania związków taktycznych i oddziałów armijnych jest RBA. Ponadto oprócz bazy armijnej dla związków taktycznych i oddziałów armijnych mogą być organizowane dodatkowe punkty zaopatrywania przy centralnych i okręgowych składach stacjonarnych oraz składach URP, w których armia otrzymuje do swojej dyspozycji określane ilości środków materiałowych oraz punkty zaopatrywania przy składach wojsk sojuszniczych / na podstawie dwustronnych umów/.

Ilości przydzielonych na operację środków materiałowych powinny zapewnić wyjście armii z działań z określonymi zapasami, umożliwiającymi stworzenie warunków do szybkiego osiągnięcia gotowości do kolejnej operacji zaczepnej.

2. Dowóz środków materiałowych.

Zapasy środków materiałowych zużywane w toku operacji są odtwarzane przez dowóz z przydzielonych / nakazanych / źródeł zaopatrywania. Po ustaleniu potrzeb w zakresie środków materiałowych w celu określenia własnych możliwości i sposobu zaopatrywania należy ustalić wielkość dowozu środków materiałowych. Na szczeblu armii wynika ona z potrzeb materiałowych związków taktycznych i samodzielnych oddziałów / uwzględniających zużycie tych środków i dopuszczalne obniżenie zapasów / oraz z ilości środków materiałowych jakie

armia winna pobrać własnym transportem ze składów wyższego szczebla

Orientacyjnie wielkość tych potrzeb w operacji zaczepnej armii z uwzględnieniem rodzajów środków materiałowych / w tonach / może wynosić [1/] :

	zadanie bliższe armii / 3 dni /	zadanie dalsze armii /3 dni /
- amunicji	4200 - 4800	3200 - 3700
- paliwa	1750 - 2000	2600 - 3000
- żywności	180 - 200	180 - 200
- mat.i sprzętu rodzajów wojsk i służb	870 - 1000	520 - 600
R a z e m :	7000 - 8000	6500 - 7000

Ogólna ilość środków materiałowych, jaką należy przewieźć, w operacji zaczepnej armii prowadzonej z użyciem broni jądrowej będzie mniejsza niż bez użycia tej broni, jednak dowóz będzie często realizowany w sposób nieregularny, a odległości przewozu będą większe.

Zużycia takich dużych ilości środków materiałowych uzupełnia się poprzez dowóz ze składów armijnych do związków taktycznych i oddziałów armijnych. Armia posiada trzy bataliony samochodowo - transportowe o ładowności 1080 ton każdy i batalion dowozu mps o ładowności 1200 ton.

W zależności od konkretnej sytuacji, a w pierwszym rzędzie od tempa natarcia wojsk, rzeczywistego zużycia środków materiałowych i możliwości transportu przeznaczonego do dowozu mogą mieć zastosowanie różne warianty dowozu. Związki taktyczne i oddziały armijne jeszcze przed rozpoczęciem operacji powinny mieć uzupełnione do pełnych norm zapasy ruchome, a nawet gdy działają z rejonów wyjściowych położonych w głębi - nagromadzone zapasy doraźne mps oraz

- - - - - - - - - - - - - - - - - -

1/ Biuletyn Informacyjny nr 2 /86/ str. 135 tabela 5.

amunicji na SO artylerii. Uzupełnienie środków materiałowych zużywanych w toku operacji powinno być ciągłe, tzn., że zużyte środki należy odtwarzać jeszcze w tym samym dniu. Jeśli warunki na to pozwolą, armia może dowozić do DPZ środki materiałowe dwa razy na dobę, w mniej natomiast sprzyjających warunkach-jeden raz. Zależy to m.in. od odległości, na jakią transport armijny wykonuje dowóz oraz wielkości środków materiałowych, jakie musi pobrać w składach frontu. W zasadzie największe nasilenie dowozu i pracy transportu może przypaść na okres organizacji operacji i pierwszy dzień jej prowadzenia. W następnych dniach zmniejsza się już ono o 20 - 30% w stosunku do poprzedniego okresu. Podstawową zasadą w zakresie utrzymania ciągłości dowozu jest zachowanie odpowiednich odległości RBA od zaopatrywanych wojsk. W toku operacji przesunięcie RBA powinno być ściśle powiązane z ogólnym systemem dowozu środków materiałowych. Skoordynowanie bowiem przegrupowania RBA z dowozem według czasu i miejsca stanowi podstawową zasadę zabezpieczenia materiałowego.

Dodatkowe trudności w dowozie powstaną zwłaszcza w toku operacji, przy stale zwiększających się odległościach w warunkach dość wysokiego tempa natarcia. Za organizację dowozu, w sensie określenia ogólnych zadań, odpowiada sztab kwatermistrzostwa armii, natomiast za jego realizację oraz za pracę jednostek transportowych i drogowych - oddział komunikacji wojskowej. Warunkiem więc zapewnienia zaopatrywania związków taktycznych i oddziałów armijnych jest ścisła współpraca sztabu kwatermistrzostwa armii z oddziałem komunikacji wojskowej i sztabem ogólnowojskowym. Ogólnie należy powiedzieć że dowóz środków materiałowych należy organizować tak, aby zaspokoić bieżące potrzeby i aby pod koniec każdego dnia operacji były określone ilości zapasów ruchomych.

III. ZABEZPIECZENIE MEDYCZNE.

Operacja zaczepna armii, prowadzona w warunkach obustronnego stosowania broni masowego rażenia, stawia przed służbą zdrowia poważne zadania, a mianowicie zabezpieczenie medyczne masowych strat sanitarnych, mogących powstać w bardzo krótkim czasie w jednym czy kilku ogniskach rażenia bronią jądrową, Zarówno te masowe straty, jak i ciężkie i różnorodne urazy wymagać będą odpowiedniej rezerwy sił i środków gotowych w każdej chwili do działania.

Medyczne zabezpieczenie operacji zaczepnej armii charakteryzują :

1. Duże natężenie pracy organów służby zdrowia. Spowodowane jest to koniecznością obsłużenia znacznej liczby wojsk biorących udział w natarciu i stosunkowo poważnymi stratami w operacji zaczepnej.
2. Trudności w organizowaniu i utrzymaniu ciągłej obsługi medycznej wojsk nacierających w dużym tempie. Powoduje to potrzebę przesuwania oraz rozwijania w ślad za nacierającymi wojskami oddziałów medycznych armii, bez naruszania przy tym systemu leczniczo - ewakuacyjnego i przeciwepidemicznego zabezpieczenia wojsk.

   Niezbędne jest więc stałe posiadanie przez armię odpowiedniej rezerwy sił i środków.
3. Stała gotowość służby zdrowia do niesienia szybkiej i skutecznej pomocy medycznej rannym i porażonym, zwłaszcza w warunkach masowych, ciężkich i różnorodnych zranień i porażeń, które mogą powstać w bardzo krótkim czasie wskutek możliwych uderzeń broni jądrowej nieprzyjaciela.
4. Potrzeba dużej manewrowości i ruchliwości jednostek służby zdrowia, aby mogły one w warunkach gwałtownie zmieniającej się sytuacji bojowej podołać zadaniom w dziedzinie zabezpieczenia medycznego wojsk.

5. Stosunkowo małą odległość od walczących wojsk sił i środków służby zdrowia, a tym samym mniejsza odległość ogniw ewakuacji co ułatwia udzielenie niezbędnej pomocy medycznej i ewakuacji.

6. Skomplikowany charakter pracy organów służby zdrowia na opanowanym, mało znanym terenie o niedostatecznie wyjaśnionym stanie sanitarno-epidemicznym.

Służba zdrowia armii dla wykonania zadań w zakresie zabezpieczenia medycznego operacji zaczepnej dysponuje odpowiednią ilością sił i środków. Zasadniczym czynnikiem określającym możliwości pracy tej służby są straty sanitarne wojsk.

Przyjmuje się, że średnie dzienne straty sanitarne wojsk w operacji zaczepnej mogą kształtować się następująco [1]:

Rodzaj strat	Średnio dzienne / w % /
od broni konwencjonalnej	0,6 - 1,0
od broni jądrowej	1,5 - 2,0
od broni chemicznej	0,3 - 0,7
od broni biologicznej	0,1 - 0,3
R a z e m :	2,5 - 4,0

Orientacyjnie można przyjąć, że w ciągu jednej operacji zaczepnej trwającej 5-6 dni straty sanitarne armii mogą być w granicach od 12,5 do 24,0 % jej stanu osobowego / stanowią około 60 - 65 % strat ogólnych /, przy czym straty sanitarne od broni jądrowej mogą dochodzić do 1,5 - 2,0 % dziennie, co w przeliczeniu na całą operację zaczepną armii może wynieść 7,5 - 12,0 % jej stanu osobowego. Należy podkreślić, że dane te są w zasadzie ogólne i raczej tylko orientacyjne, gdyż w rzeczywistości zależeć będą od ilości

- - - - - - - - - - - - - - - - -

1/ Biuletyn Informacyjny nr 2/86/ 1968 r. - str.141.

i zasięgu ognisk rażenia bmar. Wielkość strat od broni konwencjonalnej przyjmuje się w granicach / 0,6 - 1,0 % na dobę / 3,0 - 6,0 % za operację. Poza tym przyjmuje się, że straty od broni chemicznej mogą wynosić / 0,3 - 0,7 % na dobę / 1,5 - 4,2 % za operację, a od broni biologicznej / 0,1 - 0,3 % na dobę / 0,5 - 1,8 % za operację. Chorzy przy pomyślnym stanie sanitarno-epidemicznym wojsk w terenie mogą stanowić nie więcej jak / 0,08 - 0,1 % na dobę / 0,4 - 0,6 % stanu osobowego armii za operację.

Na podstawie ogólnej ilości strat sanitarnych należy przypuszczać, że nie mniej niż 50 % strat przypadnie na pierwsze dwa-trzy dni operacji. Przyjmuje się, że z ogólnej liczby rannych, chorych i porażonych około 5 % pozostanie na leczeniu w wojskach / z terminem leczenia do 10 dni /, a pozostałe 95 %, po udzieleniu im pierwszej pomocy medycznej /na PPM/ i kwalifikowanej pomocy medycznej według wskazań życiowych /na DPM i bmw/, podlegać będzie ewakuacji do BSzF.

Wychodząc z powyższych danych oraz przyjmując stan liczebny armii 65 000 ludzi, siłami bms i bmw trzeba będzie udzielić w ciągu doby pomocy około 1625 - 2600 rannym i porażonym. Dla wykonania tego zadania potrzeba około 6 - 8 bms na dobę. Zakładając, że w pierwszym rzucie ugrupowania operacyjnego armii mogą nacierać 3 - 4 dywizje posiadające po jednym organicznym bms, trzeba będzie wzmocnić je 3 - 4 bmw ze szczebla armii. Do tego celu armia posiada 8 bmw, które przydziela się dywizjom pierwszego rzutu ugrupowania operacyjnego armii przed operacją i rozwija w pierwszej fazie jej trwania. Bmw przeznaczone są do wzmocnienia dywizji pierwszego rzutu ugrupowania operacyjnego armii ~~oraz~~ i - w znacznie mniejszym zakresie - do udzielania kwalifikowanej pomocy medycznej w rejonach masowych strat sanitarnych oraz tworzą odwód szefa służby zdrowia / dla zabezpieczenia nieprzewidzianych strat /.

Przesunięcie ciężaru leczenia /zabiegów/ chirurgicznego rannych na szczebel frontu wymaga od służby zdrowia armii prowadzenia

energicznej i terminowej ewakuacji medycznej ze związków taktycznych i oddziałów armii do najbliższej BSzF, przy wykorzystaniu wszystkich dostępnych środków transportu.

IV. DOWODZENIE TYŁAMI.

Wydaje się, że najwłaściwszą metodą pracy organów dowodzenia tyłami armii w operacji zaczepnej będzie zapewniająca przygotowanie danych do decyzji przez kwatermistrza i po jej ogłoszeniu we właściwej formie i we właściwym czasie zabezpieczająca jej realizację. Warunki i metody pracy kwatermistrza podczas wypracowywania decyzji w zakresie organizacji i pracy tyłów mogą być różne. Podejmowanie decyzji w zakresie organizacji i pracy tyłów może się odbywać po uprzednio przekazanym zarysie decyzji przez dowódcę armii lub w trakcie jej wypracowania.

We współczesnych warunkach prowadzenia operacji zaczepnej kwatermistrz armii będzie w zasadzie dysponował bardzo ograniczonym czasem na wypracowanie decyzji. Stąd też decyzja kwatermistrza armii powinna określić jedynie sposób najlepszego zabezpieczenia wykonania podjętej przez dowódcę decyzji, a więc wykorzystania posiadanych sił i środków do zabezpieczenia konkretnej operacji i zawierać węzłowe zagadnienia poparte tylko ogólnymi kalkulacjami. W operacji zaczepnej kwatermistrz może wypracowywać decyzję : samodzielnie, z udziałem bardzo małego lub powiększonego grona oficerów KSD, albo też przy współudziale grupy operacyjnej na SD, często wspomaganej przez mały zespół oficerów z KSD.

Kwatermistrz w operacji zaczepnej armii dowodzi tyłami z KSD, tj. punktu dowodzenia rozmieszczonego w odległości 10 - 15 km od SD armii. Dla zapewnienia ciągłości dowodzenia z zespołu KSD wydziela się na SD armii grupę oficerów z zadaniem utrzymania łączności z KSD, informowania sztabu armii o pracy i stanie tyłów oraz w celu zbierania niezbędnych danych o przebiegu działań, decyzjach i zarzą-

dzeniach dowódcy armii. Dane te przekazywane są na KSD za pośrednictwem technicznych środków łączności lub oficerów łącznikowych. Niejednokrotnie zespół ten bierze udział w wypracowaniu decyzji lub też w bezpośrednim dowodzeniu tyłami. Kwatermistrz armii wyjeżdża na SD armii najczęściej w okresie wypracowywania decyzji przez dowódcę armii. Zastępuje go wówczas szef sztabu kwatermistrzostwa dowodząc tyłami armii z KSD.

Wysokie tempo działań zaczepnych oraz gwałtowne zmiany w sytuacji powodują konieczność natychmiastowego i operatywnego działania kwatermistrzostwa armii. Postulat ten może być spełniony dzięki szybkiemu powzięciu decyzji i przekazaniu jej w odpowiednim czasie wykonawcom. Może nim być dobrze działający sztab lub inny „ zespół dowodzenia ", któremu zostaną zapewnione odpowiednie warunki pracy i przyznane właściwe dla danej sytuacji prerogatywy.
Jak wynika z dotychczasowej praktyki, w działaniach zaczepnych zespół nazywany kwatermistrzowską grupą operacyjną działał w celu zapewnienia ciągłości dowodzenia oraz występował w roli wypracowującego i podejmującego decyzję w imieniu kwatermistrza armii w zakresie organizacji i pracy tyłów na SD armii. W razie potrzeby przejmował również na pewien czas dowodzenia tyłami armii. Nie zawsze był on jednak organem kompetentnym do podejmowania decyzji i w zasadzie jego rola ograniczała się do informowania KSD o sytuacji taktyczno-operacyjnej wojsk armii. Miejsce pracy kwatermistrza w operacji zaczepnej, jako zastępcy dowódcy armii do spraw tyłów, zajmującego się w zasadzie ogólnymi zagadnieniami zabezpieczenia tyłowego, ciąży raczej na do SD armii.

Na SD armii również odbywa się wypracowanie ogólnej koncepcji i podejmowanie decyzji w zakresie organizacji tyłów oraz zaopatrywania i obsługi wojsk, a więc praca realizowana przez kwatermistrza . W ten sposób miejsce KGO zajmuje kwatermistrzowska grupa dowodzenia /KGD/ wydzielona ze składu KSD. z wyraźnymi zadaniami, kompetencjami

składem i wyposażeniem zabezpieczającym jej pracę na SD /WSD/ armii. Skład, zadania i kompetencje będą każdorazowo podyktowane różnymi okolicznościami i możliwościami.

Skład tej grupy np. może być następujący : kwatermistrz armii, wydział operacyjny / w tym grupa oficerów kierunkowych/ i przedstawiciele służb.

Do najbardziej typowych zadań tej grupy można zaliczyć :

- współpracę z komórkami sztabu armii, dowódcami rodzajów wojsk i szefami służb ;
- wypracowanie ogólnej koncepcji organizacji tyłów oraz zaopatrywanie i obsługi wojsk ;
- podejmowanie decyzji w zakresie materiałowo-technicznego i medycznego zabezpieczenia wojsk armii.

KGD przekazywałby na KSD armii decyzje dowódcy i kwatermistrza armii dotyczące organizacji tyłów oraz zaopatrywania i obsługi wojsk oraz informacje o sytuacji taktyczno-operacyjnej i tyłowej wojsk armii. Szczegółowe planowanie zabezpieczenia tyłowego wojsk, na podstawie decyzji kwatermistrza, realizowane będzie na KSD. Szef Sztabu kwatermistrzostwa armii, jako zastępca kwatermistrza, ze swoim sztabem i podległymi mu szefami służb będzie realizować w szczegółach decyzję kwatermistrza armii, która w odpowiednim czasie przekazana wojskom i tyłom ułatwi pracę na niższych szczeblach dowodzenia. Sztab kwatermistrzostwa armii powinien prowadzić systematyczne, ciągłe, wszechstronne i bieżące informowanie wszystkich służb tyłowych o sytuacji materiałowej związków i oddziałów zaopatrywanych, stanie jednostek tyłowych i przebiegu zaopatrywania /dowozu/, a także o sytuacji operacyjnej i operacyjno-tyłowej, Aby informowanie to przebiegało sprawnie, sztab powinien mieć stale czynny punkt informacyjny, w którym wszystkie służby tyłowe mogłyby zapoznać się z aktualną sytuacją w zakresie niezbędnym do ich działalności.

Dla terminowego zaopatrywania wojsk w toku operacji bardzo

duże znaczenie ma umiejętnie przeprowadzony manewr zapasami materiałowymi i jednostkami tyłowymi armii. Powinien on być przewidziany i zaplanowany podczas przygotowania operacji. W tym celu planuje się wykorzystywanie objazdów lub dróg zapasowych, a także użycie transportu związków taktycznych w armijnym ogniwie dowozu. Wszystkich zmian, jakie mogą nastąpić w toku operacji, nie da się przewidzieć. Dlatego też w celu umożliwienia manewru w wypadkach nieprzewidzianych przerw w dowozie tworzy się ruchomą rezerwę środków materiałowych i transportowych oraz oddziałów tyłowych. Tworzone rezerwy należy wykorzystywać oszczędnie i w miarę zużywania odtwarzać je. Manewr środkami materiałowymi wykonuje się przez wykorzystanie ruchomej rezerwy środków materiałowych, wzajemną pomoc stosowaną w poszczególnych związkach, a także przez wykorzystanie zasobów miejscowych i zdobyczy wojennej. Manewr transportem realizuje się przez wykorzystanie rezerwy środków transportowych, przejście z jednego rodzaju transportu na drugi, wykorzystanie w armijnym ogniwie dowozu transportu związków taktycznych, dodatkowy przydział środków transportowych na oddzielne kierunki dowozu oraz przez przydzielenie transportu armijnego związkom taktycznym. Manewr oddziałami tyłowymi wykonuje się przez wykorzystanie odwodów oddziałów tyłowych, przeznaczenie ich z jednego kierunku na drugi i przez przesuwanie oddziałów tyłowych w toku operacji za nacierającymi wojskami.

W toku operacji zaczepnej, stosownie do wytworzonej sytuacji operacyjnej, dowódca armii precyzuje zadanie dla tyłów. Natomiast kwatermistrz armii, znając wciąż aktualne położenie, ocenia je i wyciąga wnioski dotyczące ich organizacji i pracy, które przedstawia dowódcy armii.

W tym okresie szczególną uwagę należy zwrócić na zabezpieczenie wojsk odpierających przeciwuderzenia nieprzyjaciela oraz na

materiałowo-techniczne i medyczne zabezpieczenie związków taktycznych drugiego rzutu ugrupowania operacyjnego armii wprowadzonych do bitwy. Dowodzenie tyłami w toku operacji zaczepnej realizowane jest głównie poprzez osobistą styczność z podległymi i wydawanie zarządzeń obejmujących tylko węzłowe zagadnienia tyłowego zabezpieczenia wojsk. Równolegle z tym w toku operacji mogą być wykorzystywani oficerowie łącznikowi, a nawet tworzy się grupy operacyjne, których zadaniem jest bezpośrednie kierowanie zabezpieczeniem materiałowym wojsk na oddzielnych kierunkach.

Dowodzenie tyłami armii opiera się na realizowaniu planu organizacji i pracy tyłów i - co najbardziej istotne - na ewentualnych dodatkowych zarządzeniach wydawanych przez dowódcę i kwatermistrza armii stosownie do wytworzonej nowej sytuacji na polu walki. W okresie walki szczególnego znaczenia nabiera ścisła współpraca kwatermistrza armii z szefem sztabu oraz dowódcami rodzajów wojsk i szefami służb. W toku operacji zaczepnej może także wyniknąć w rezultacie rozbicia głównych sił nieprzyjaciela pościg za wycofującym się nieprzyjacielem, co z kolei powoduje zwiększenie tempa natarcia. Ważnym zagadnieniem jest wówczas niedopuszczenie do oderwania się tyłów armii od wojsk walczących.

Planowanie materiałowo-technicznego i medycznego zabegpieczenia wojsk podczas prowadzenia kolejnej operacji zaczepnej ogranicza się do przeprowadzenia tylko niezbędnych obliczeń i kalkulacji.

Wyk.w 2-ch egz.
Egz.Nr 1-2
Wyk.płk ANDRZEJEWSKI
Druk.SB Nr ks.0168
Dnia 31.12.68 r.
Brudn.165/0171/68